

Z ZNANJEM ZREMO V PRIHODNOST

EKOLOŠKO KMETOVANJE IN VARSTVO NARAVE – PRILOŽNOSTI IN IZZIVI ZA SLOVENSKO KMETIJSTVO

40. TRADICIONALNI POSVET JAVNE SLUŽBE KMETIJSKEGA SVETOVANJA IN DAN SISTEMA ZNANJA IN INOVACIJ (AKIS)

EIP VIVEK „Kmetovanje z(a) biodiverziteteto na nižinskih kmetijah v Sloveniji“

doc. dr. Tanja Šumrada, BF UL
Blaž Blažič, DOPPS

ZREČE, 18. NOVEMBER 2025

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Sofinancira
Evropska unija

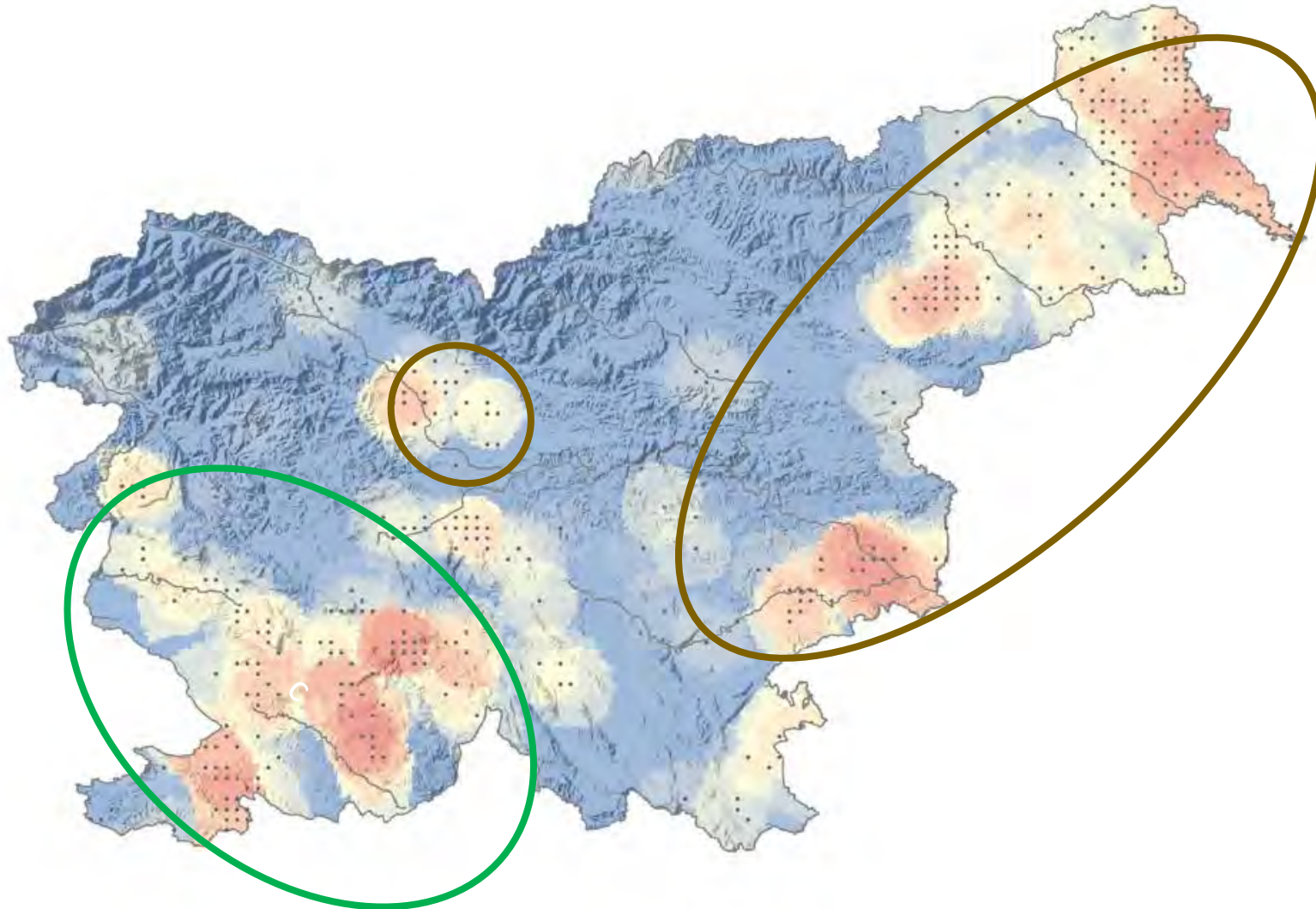
Katere vrste ptic je naslavljal projekt in zakaj?

Foto vse: Alen Ploj

- SIPKK in monitoring SPA 2023:
 - poljski škrjanec → v SLO **strm upad**,
 - priba → v SLO **zmeren upad**,
 - hribski škrjanec → v SLO **zmeren upad**; populacija na Goričkem se je v zadnjih 20 letih zmanjšala za več kot 65 %.
- Vse tri ciljne vrste na projektnih območjih gnezdijo pretežno ali v celoti na njivskih površinah.
 - Ekološko so vezane na območja z redkejšo, nizko raslo vegetacijo in mestoma golimi tlemi.
- Gnezditvena sezona vseh treh vrst sovpada z kmetijskimi opravili na obdelovalnih površinah.
 - **neposreden vpliv**: uničenje gnezd z mehanizacijo, rane mladičev;
 - **posreden vpliv**: zmanjšanje količine hrane, večja ranljivost zaradi plenilcev, zmanjšana heterogenost domačega okoliša ...

Razširjenost poljskega škrjanca v Sloveniji

Gnezdi na **travniki**h in **njiv**ah.
Večina populacije v nižinah.

Foto: Davorin Tome

Ključni izzivi naravovarstvenih ukrepov v Sloveniji

1. Pomanjkljive podatkovne podlage in premajhna ciljnosti izvajanja
2. Uspešnost ukrepa je treba tesneje povezati z varstvenimi učinki/cilji.
3. Kmetom namen ukrepov pogosto ni razumljiv, ukrepi pa so administrativno in izvedbeno zahtevni ukrepi.
4. Priprava ukrepov, ki temelji na predhodnem preizkusu in uskladitvi z deležniki.

Ključne značilnosti ukrepov za obravnavane vrste ptic

- ✓ Relativno dobro raziskane vrste (monitoring), v projektu možno opraviti popise razširjenosti,
- ✓ izvajanje ukrepov je zelo ciljno in rezultatsko usmerjeno,
- ✓ z vidika kmetij razmeroma preprosti ukrepi,
- ✓ potrebna učinkovita in sprotna komunikacija med ornitologi, kmetijskimi svetovalci in kmeti.

Osnovne informacije o projektu

Vodilni partner: E-ZAVOD Zavod za projektno svetovanje, raziskovanje in razvoj celovitih rešitev

Ostali člani partnerstva: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, KGZ – Zavod Ljubljana, KGZ – Zavod Ptuj, Občina Ormož, Jeruzalem SAT, kmetije Filo, Temlin, Hujs, Metličar, Tancek, Šteblaj

Obdobje trajanja projekta: 13.01.2021 – 13.01.2024

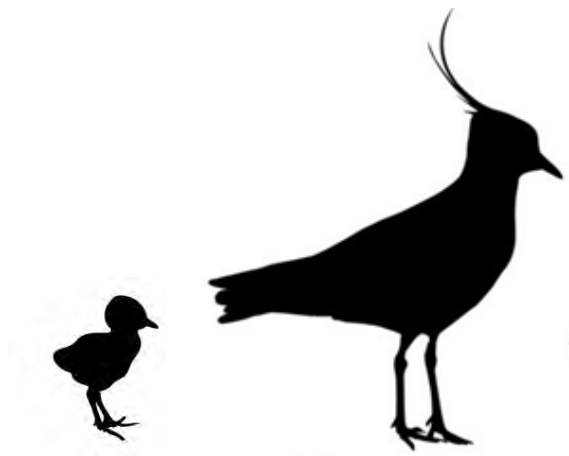
Višina odobrenih sredstev: 247.784,46 €

Tip projekta: EIP

Tematika projekta: Kmetijstvo kot podpora naravovarstva oziroma ohranjanje biotske raznovrstnosti preko ustreznega načina kmetovanja

Praktični problem:

Stanje ptic, opraševalcev in travniških habitatnih tipov v slovenski kmetijski krajini je slabo. Izvajanje ustreznih kmetijskih praks je ključno za obnovo njihovih populacij in varstvo biodiverzitete. V projektu bomo zasnovali in testirali različne ukrepe na travnikih in njivah, ki podpirajo biodiverzitetu.

Pristop projekta Evropsko inovacijsko partnerstvo (EIP) VIVEK

1. **Priprava podatkovnih podlag** s ciljnim popisi stanja,
2. **praktični preizkus rešitev** in sistema vrednotenja uspešnosti ukrepov na pilotnih območjih,
3. **vzpostavitev komunikacije** med raziskovalci, svetovalci in kmeti pri izvajanju ukrepov na terenu,
4. **analiza izvedljivosti za uporabnike** ob upoštevanju razlik med posameznimi območji,
5. **prenos znanja** ter komunikacija med ključnimi deležniki, ki sodelujejo pri oblikovanju področnih politik,
6. **razširjanje rezultatov in izkušenj projekta** na druga območja.

V projektu razvite rešitve za ciljne vrste ptic

Foto: Blaž Blažič

Foto: Blaž Blažič

Foto: Tilen Basle

Vzpostavitev zaplat neposejanih tal - preizkus ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov poljskega škrjanca

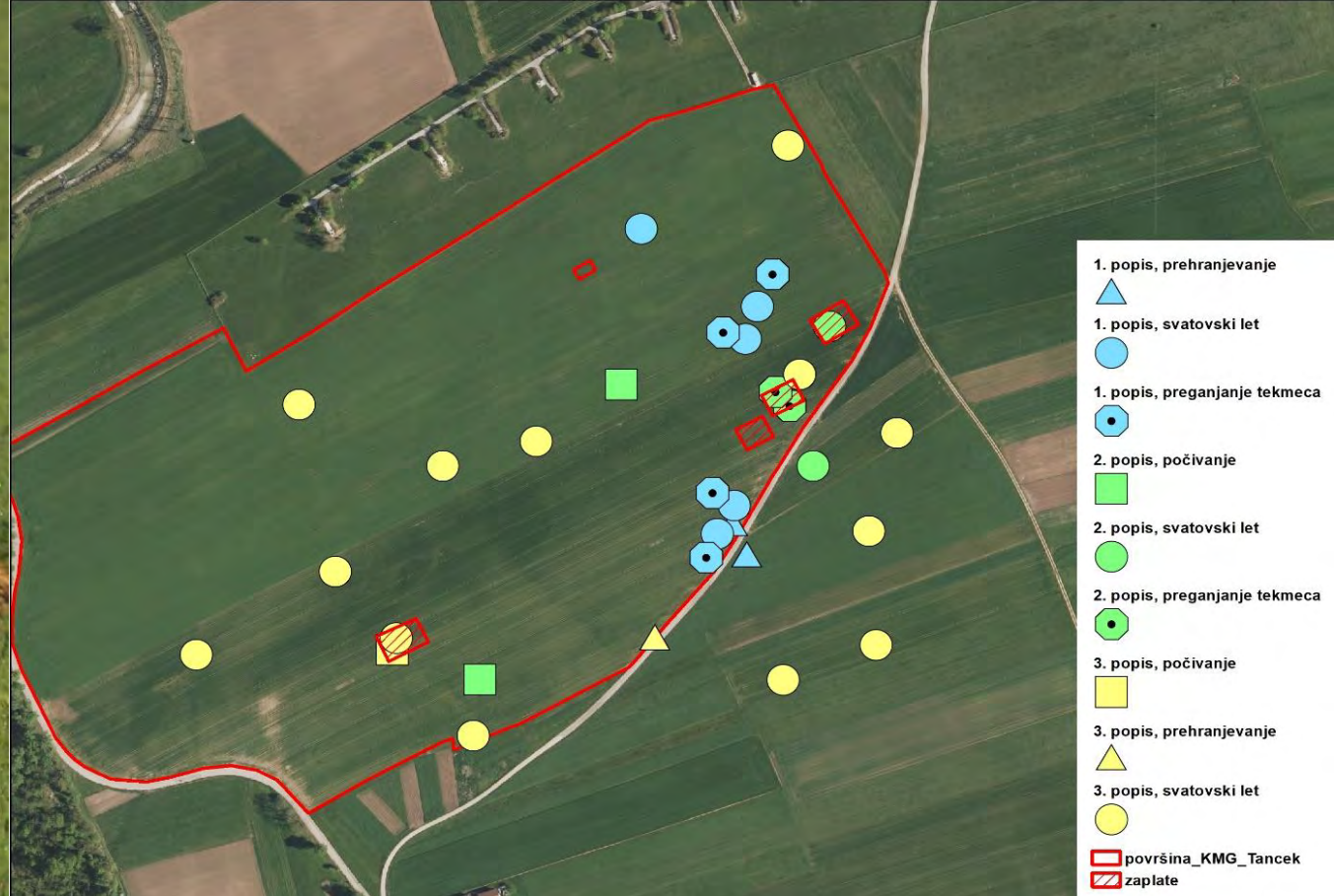
- Kmetje so oblikovali zaplate neposejanih tal na njivah z žiti in drugimi poljščinami tako, da so ob setvi žita na določenih mestih ugasnili sejalnico.
- Smernice: Zaplata naj bo velika vsaj 25 m², široka najmanj 2,5 metra in naj bo od roba zemljišča oddaljena vsaj 5 m. Na ornem zemljišču velikosti do 0,5 hektarja naj bo vsaj ena zaplata neposejanih tal in za vsakega nadaljnjega 0,5 hektarja ena dodatna zaplata. Raba herbicidov in drugih sredstev za varstvo rastlin ni bila prepovedana.
- Ukrep smo v okviru projekta izvajali na območju Ljubljanskega barja (2 KMG), Dravsko-Ptujsko-Središkega polja (1 KMG) in Goriškega (1 KMG).

Raziskave so pokazale, da so gnezditvena gostota, gnezditveni uspeh, telesna kondicija speljanih mladičev in število poskusov gnezdenja v sezoni večji na njivah z zaplatami kot na njivah brez njih.

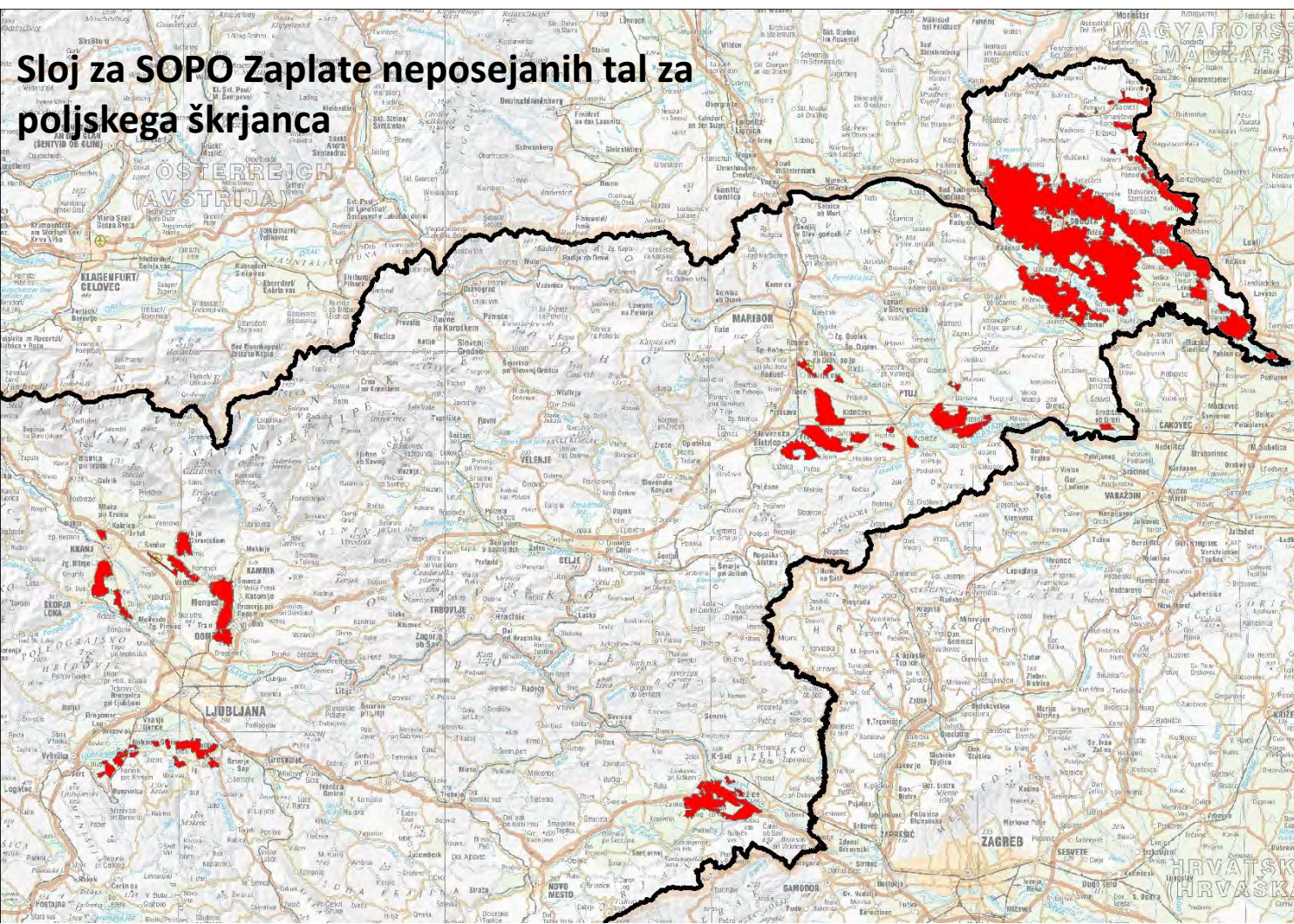

Foto: Tjaša Pršin

Rezultati preizkusa ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov poljskega škrjanca

- V okviru projekta je bilo vzpostavljenih 19 zaplat.
- Poljski škrjanci so zaplate uporabljali kot razgledišča, za boje med samci (preganjanje tekmeca), nad njimi so izvajali tudi svatovske lete ter se na njih prehranjevali oz. počivali.
- Vzpostavljene zaplate so uporabljale tudi druge vrste ptic kmetijske krajine (npr. rumena pastirica).

Vključitev ukrepa v v Strateški načrt SKP 2023-2027 kot del Shem za okolje in podnebje (SOPO)

- 2023: 1.037 ha (113 KMG)
- 2024: 3.634 ha ornih površin (430 KMG)
- 2025: 3.877 ha (441 KMG) (cilj v Strateškem načrtu 4.000 ha)

Na območju POŠK se nahaja cca 39.000 ha ornih zemljišč, od tega jih je približno pol posejanih s primerno KMRS za shemo POŠK (cca 65 % vseh teh površin je na območju Pomurja).

Preizkus ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov pribe

- Ukrep temelji na sodelovanju med ornitologom (najde gnezdo in ga nevpadljivo označi), kmetijskim svetovalcem (informacijo o gnezdu v sodelovanju z ornitologom preda nosilcu KMG) ter nosilcem KMG (pri obdelavi površin obvozi označeno mesto z gnezdом).
- Ukrep smo v okviru projekta izvajali na območju Ljubljanskega barja (2 KMG) in Dravsko-Ptujsko-Središkega polja (3 KMG).

Foto: Blaž Blažič

Foto: Blaž Blažič

Foto: Blaž Blažič

Rezultati preizkusa ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov pribe

- V okviru projekta smo vzpostavili varstvo 16 gnezd pribe. Pri vsaj 5 smo potrdili tudi prisotnost mladičev.
- Ukrep je bil vključen v Strateški načrt SKP 2023-2027 in je z letom 2023 postal del Shem za okolje in podnebje (SOPPO).
- V letu 2025 je bilo najdenih 289 gnezd pribe (povečanje populacije na obeh območjih glede na izhodiščno leto 2021).
- Leta 2024 vpisanih 140 gnezd pribe (57 KMG).

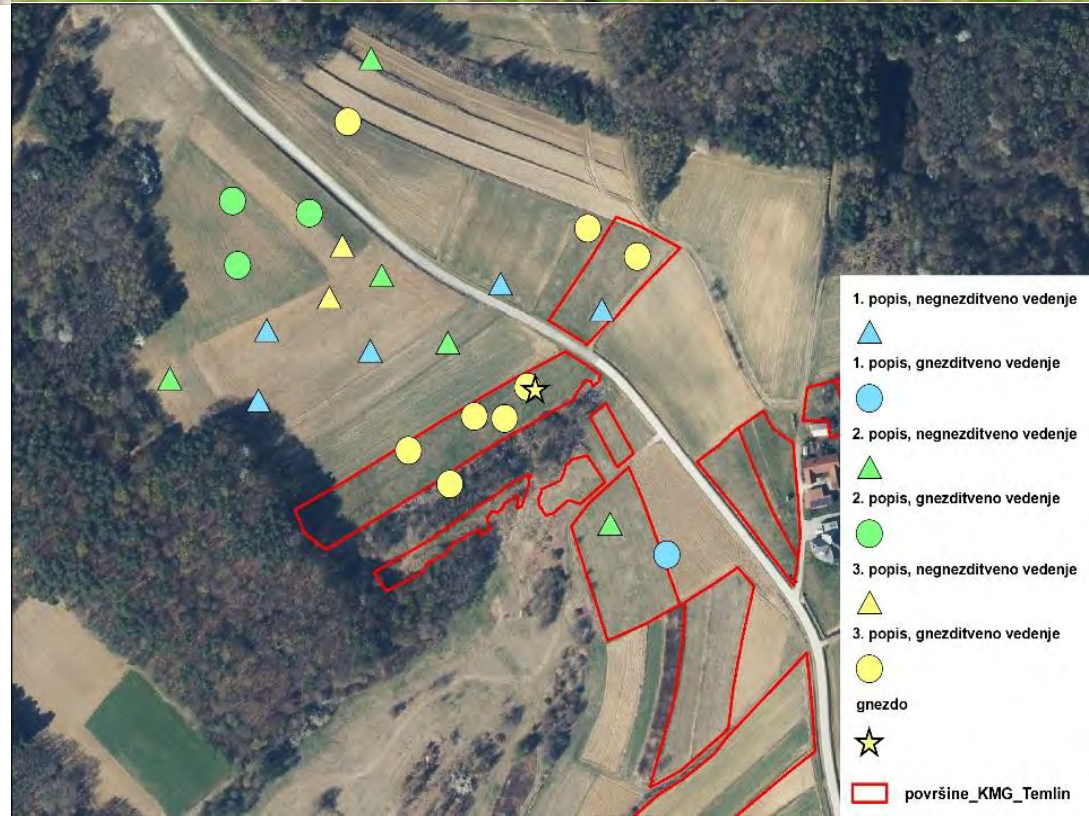
Foto: Katarina Denac

Foto: Katarina Denac

Preizkus ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov hribskega škrjanca

- Vsebina v grobem temelji na vsebini dvostopenjskega ukrepa, ki so ga za varstvo vrste izvajali na območju Naturparka Mühlviertel v Avstriji.
- Ukrep je vključeval sodelovanje med ornitologom (najde gnezdo in o najdbi obvesti nosilca KMG) ter nosilcem KMG (na delu travnika ali njive z gnezdrom se izogiba kakršnimkoli opravirom do določenega datuma).
- Datum, po katerem so možna nadaljnja opravila določi ornitolog glede na fazo najdenega gnezda (jajca ali mladiči).
- Ukrep smo v okviru projekta izvajali na območju Goričkega (3 KMG).

Rezultati preizkusa ukrepa za ohranjanje gnezdečih parov hribskega škrjanca

- V okviru projekta smo vzpostavili varstvo 2 gnezd hribskega škrjanca.
- Ukrep je bil s strani MKGP vključen v Strateški načrt SKP 2023-2027.
- Z letom 2026 predviden pričetek izvajanja v okviru JZ Krajinski park Goričko (kohezijska sredstva).

Analiza izvedljivosti

- **Preverba izvedljivosti ukrepov** na pilotnih in drugih območjih:
 - 48 intervjujev s kmeti, ki niso bili partnerji projekta, in
 - 4 fokusne skupine s kmetijskimi svetovalci in strokovnjaki,
- **Preizkus sprejemljivosti nekaterih ukrepov** z anketiranjem 477 predstavnikov kmetij z območja Dravsko-Ptujsko-Središkega polja in Ljubljanskega barja.
- **Analiza podatkov in priprava predlogov** za vključitev preizkušenih ukrepov v slovensko kmetijsko politiko.

VARSTVO
BIODIVERZITETE
V KMETIJSKI
KRAJINI

EIP VÍVEK

Aktivnosti ozaveščanja ključnih deležnikov o rešitvah, razvitih v projektu

- izdaja priročnika s predstavitvijo ukrepov, razvitih v projektu
- izvedba 3 delavnic za usposabljanja kmetijskih gospodarstev
- izvedba 3 delavnic za ne-partnerska kmetijska gospodarstva
- izvedba demonstracije pridobljenega znanja za ne-partnerska kmetijska gospodarstva
- izvedba 2 delavnic za strokovnjake s področja kmetijstva
- izvedba ekskurzije za študente biologije in agronomije

Hvala za pozornost!

